

We Lwowie dnia 30. marca 1900.

Aleg. 88

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1899.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwał powziętych przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 13. marca 1899 Wydział krajowy zakomunikował pismem z dnia 13. marca 1899 r. l. 18213 c. k. Rządowi projekt ustawy zmieniający niektóre paragrafy ustawy hodowlanej z dnia 20. lipca 1892 r. Nr. 51 Dz. u. kr. a zarazem rezolucję wzywającą ck. Rząd, by organom swoim polecił czuwanie nad ścisłym przestrzeganiem ustawy, zwłaszcza przez udzielenie skutecznej pomocy komisjom licencyonującym, dotąd jednak nie nadeszła Najwyższa sankcja przedłożonego projektu ustawy i nawet nie powiadomiono Wydziału krajowego, z jakich powodów ustawa ta sankcyi nie otrzymała.

Komisye licencyonujące najbardziej powołane do współdziałania przy podniesieniu hodowli bydła uzupełnione w ubiegłym trzechleciu osobistościami, które mogły poświęcić więcej czasu pracy w komisjach licencyonujących, uległy w 1899 r. co do składu tylko bardzo nieznacznym zmianom. W zachodniej bowiem części kraju należącej do okręgu towarzystwa rolniczego w Krakowie weszło tylko 10 nowych osobistości w skład komisji licencyonujących a 26 w wschodniej części kraju przydzielonej ck. towarzystwu gospodarskiemu we Lwowie.

Wyniki prac tych komisji są więcej zadawalniające niż w poprzednich latach, gdyż nieznaczna tylko liczba powiatów nie przeprowadziła licencyonowania a niewiele jest okręgów, z których nie doniesiono o czynnościach komisji licencyonujących. Że licencyonowanie odbyło się w ubiegłym roku w szerszej mierze, dowodzi i okoliczność, że fundusze przeznaczone na opędzenie kosztów komisji licencyonujących zostały prawie zupełnie wyczerpane tak, iż z końcem listopada r. z. pozostało zaledwie 467 zł. i w roku bieżącym nie uniknie się przekroczenia dotąd preliminowanej kwoty składającej się z subwencji krajowej i rządowej w łącznej sumie 8000 zł. Gdy jednak rzeczywiste przekroczenie dotąd nie nastąpiło i kwota ta wystarczała Wydziałowi kraj. a zgodnie z tymże i komisya gospodarstwa krajowego nie wstawia do preliminarza na rok bież. wyższej kwoty na pokrycie kosztów komisji licencyonujących. Jakkolwiek w roku ubiegłym licencyonowanie przeprowadzono z większą gorliwością, z małym tylko wyjątkiem nie doprowadzono do ilości buhajów licencyonowanych, jaką przepisuje ustawa dla każdej gminy w stosunku do znaj-

dujących się w gminie krów i jałowic, którą to ilość w myśl §. 8. ustawy komisya licencyonująca oznacza.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża przekonane, że gdyby przewodniczący komisji licencyonujących po odbytem licencyonowaniu podawały do wiadomości wydziałów powiatowych wykaz gmin, w których pomimo odpowiednich warunków hodowlanych liczba buhajów nie odpowiada wymogom, celem zniewolenia tychże do zarządzenia temu brakowi, ustawa nierównie skuteczniej do podniesienia hodowli bydła przyczynić by się mogła i mniema, że Wydział krajowy powinien pod tym względem wydać instrukcyę dla przewodniczących komisji licencyonujących.

W zeszłorocznem sprawozdaniu Wydział krajowy zaznaczył tenże, że odniósł się do ck. rządu z prośbą o zapewnienie na szereg lat wydatniejszych zasiłków z funduszków państwowych obydwo krajowym towarzystwom rolniczym na próbne szczepienie bydła tuberkuliną. Odezwą z 30. września 1899 l. 87.328 zawiadomiło ck. Namiestnictwo Wydział krajowy, że ck. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 22. sierpnia l. 3213 objawiło gotowość udzielenia subwencji kilku tysięcy zł. na szczepienie tuberkuliną w oborach zarodowych pełnej i pół krwi znajdujących się pod kontrolą Towarzystw gospodarczych, pod warunkiem jednak finansowego przyczynienia się ze strony kraju, a co do wysokości tej subwencji, warunków jej wypłacenia i ewentualnego przyrzeczenia zasiłku państwowego na późniejsze lata, czyni ck. Ministerstwo rolnictwa swą dyecyzyę zawisłą od dopełnienia całego szeregu żądań mających na celu zapewnienie wolnego od gruźlicy materiału rozplodowego.

W myśl zeszłorocznego przyrzeczenia Wydziału krajowego przychodził z pomocą akcyi szczepienia tuberkuliną w ten sposób, że na prośbę c. k. towarzystwa gospodarskiego wydelegował p. Sochaniewicza krajowego nauczyciela weterynaryi do 8-miu obór zarodowych, w których przeprowadził szczepienie i w przedłożonem sprawozdaniu szczegółowo opisał sposób szczepienia i wyniki tegoż w każdej z tych 8-miu obór — z którego się okazuje: że prócz dwóch obór, gdzie stan zdrowotny jest pomyślniejszy, uznano 27·8% z całej ilości badanych sztuk jako chorych i podejrzanych. — Wynik ten jaskrawo dowodzi, że należy akcyę w tym kierunku rozpocząć na szerszą skalę — chcąc uniknąć udaremnienia wszelkich środków dążących do podniesienia hodowli, na które kraj przez szereg lat tak znaczne fundusze poświęca — a jakkolwiek Wydział kraj. uważa dotychczasowe przyczynienie się do tępienia gruźlicy za tak wydatną pomoc, że nie proponuje wstawienia do budżetu krajowego na rok 1900 kwoty na cel powyższy i tem samem uniemożliwia uzyskanie zasiłku państwowego — komisya gospodarstwa krajowego zaznaczyć musi — że choć w roku bież. ze względu na finansowe położenie kraju wszelka oszczędność jest usprawiedliwioną — w najbliższej przyszłości po uzyskaniu nowych źródeł dochodu wydatna pomoc tak państwa jak i kraju celem skutecznego tępienia gruźlicy u bydła i zapobieżenia dalszego jej szerzenia stanie się nieodzownie potrzebną a zarazem wyraża przekonanie, że dotychczasowa działalność w tym kierunku tylko jako krok pierwszy uważaną być może i należałoby w przyszłości zarządzić ściśle próby co do wartości zaleconych środków zmierzających do wyrugowania gruźlicy z poszczególnych obór — niemniej też przeprowadzić bliższe badania zarządzeń hodowlanych i zdrowotnych zalecanych przez c. k. Ministerstwo dążących do zapewnienia osiągnięcia zamierzonego celu. W myśl powyższych uwag komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi odnośną rezolucyę umieszczoną przy końcu niniejszego sprawozdania.

Jak corocznie i w ubiegłym roku Wydział krajowy wyasygnował obydwo komitetom Towarzystw rolniczych po 2000 zł. na opędzenie kosztów utrzymania instruktora hodowli i taki sam wydatek wstawia w rub. XV. preliminarza na rok 1900, przekonawszy się z przedłożonych kwartalnie sprawozdań o ich dodatniej działalności.

Z przedłożonego przez Bank krajowy bilansu z 31. grudnia 1899. stałego funduszu hodowlanego, przeznaczonego na pożyczki bezprocentowe dla gmin, które zaopatrzyć się chcą w rozplodniki, pozostającego w administracyi banku, okazuje się, że fundusz ten wynosił 57.458. zł, 11 ct. z których 53.990 zł. jako lokacya gotówki w Banku krajowym i tylko 3468 zł. 11 ct. jako kapitał na pożyczkach u gmin.

Z funduszu tego w ubiegłym roku gminy korzystały jeszcze mniej, niż w latach poprzednich — wydano bowiem promes tylko do wysokości 1492 zł. 50 ct., z których zrealizowano 992 zł. 50 ct. i zaledwie w czterech powiatach gminy ubiegały się o pożyczki w tak znacznej mierze ułatwiającej nabycie rozplodników.

Prócz tego podjął powiat zbaraski teraz pożyczkę w wysokości 2500 zł. celem zakupu buhajów i rozmieszczenia po gminach.

Komisya gospodarstwa krajowego i tutaj zaznaczyć musi, że tylko ściślejsze wykonanie postanowień ustawy o zniewolenie gmin do zaopatrzenia się w potrzebną liczbę buhajów do większego zużycia funduszu hodowlanego przyczynić się mogą.

Stosownie do upoważnienia Wydziału kraj. przez Wysoki Sejm do rozporządzenia odsetkami stałego funduszu hodowlanego na cele podniesienia hodowli bydła w kraju, wydał tenże na prośby obu centralnych Komitetów towarzystw gospodarskich c. k. Towarzystwu gospodarskiemu we Lwowie 2000 zł. zaś 1000 zł. Towarzystwu rolniczemu w Krakowie, rezerwując resztę z narosłych odsetek tego funduszu do własnej dyspozycji. — Fundusze oddane do dyspozycji towarzystwom gospodarskim użyte być mogą na udzielenie subwencji dla pokrycia kosztów utrzymania licencyonowanych buhajów lub też na zakupno takichże buhajów.

Zarezerwowanej przez Wydział kraj. kwoty udzielił tenże komitetowi towarzystwa rolniczego w Krakowie subwencyę w wysokości 250 zł. na premiovanie bydła włościańskiego w powiecie nowotarskim a to ze względu na okoliczność, że c. k. Ministerstwo rolnictwa oznajmiło Wydziałowi krajowemu, iż prośbie towarzystwa rolniczego o udzielenie subwencji na lata 1899, 1900 i 1901 w rocznej kwocie 250 zł. na premiovanie bydła czerwonego polskiego w powiecie Nowotarskim tylko pod tym warunkiem uczyni zadość, jeżeli także Wydział krajowy przyczyni się takim samym zasiłkiem na wyżej wspomniane lata. Wydatek ten uznaje komisya gospodarstwa krajowego za usprawiedliwiony wobec znacznych kosztów, którymi przy pomocy państwa i kraju choć po części usunięto skutki zarazy płucnej, która przed kilku laty zniszczyła zupełnie hodowlę bydła w okolicy Nowotarskiej i gdzie akcyja pomocnicza jest zawsze jeszcze pożądana.

Z przedłożonych przez Wydział krajowy w streszczeniu sprawozdań krajowych towarzystw gospodarskich odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w 1898 r. podnieść należy, że w obrębie działalności c. k. towarzystwa gosp. we Lwowie umniejszyła się liczba obór zarodowych pełnej krwi, odpady bowiem 2 obory Majdańskie i 1 Simentalska a natomiast przybyła tylko jedna Simentalska w Busku u J. E. hr. Kaz. Badeniego, tak że liczba obór pełnej krwi z końcem roku 1898 wynosi 17, jednak skutkiem rozmnożenia żeńskiego materiału rozplodowego w istniejących oborach ogólna liczba tegoż nie uległa zmniejszeniu. Ilość obór zarodowych półkrwi została niezmienną, zwinęto wprawdzie 3 lecz natomiast założono 3 nowe rasy Simental, między którymi jedna gmina w Tomaszowcach w powiecie Kałuskim, gdzie warunki hodowlane są bardzo korzystne. W ogóle w wschodniej części kraju jest dotąd 8 obór gminnych, które wszystkie pomyślnie się rozwijają.

Towarzystwo rolnicze krakowskie jak w poprzednich latach tak i 1898 r. skierowało swą działalność pod względem hodowli bydła głównie ku rozpowszechnieniu czerwonego bydła polskiego, tak że obok jednej obory pełnej krwi rasy wschodnio-fryzyskiej i dwóch obór Oldenbergskich w zachodniej części kraju znajduje się 18 obór zarodowych rasy czerwonej polskiej. Cielęciami założone celem dostarczania materiału rozplodowego bydła czerwonego dla obór większych i włościańskich rozwijają się odpowiednio i przedstawiają materiał lepszy niż w latach poprzednich. Wystaw przeglądowych bydła włościańskiego urządzono w obrębie działalności towarzystwa rolniczego w Krakowie w 43 miejscowościach o 8 więcej niż w roku poprzednim a o ile środek ten działa zachęcająco na hodowców małej własności dowodzi okoliczność, że ilość przedstawionego do premiovania bydła w jednej miejscowości dochodziła do 450 sztuk i najkorzystniej przedstawia się okolica Nowego Targu, gdzie znaczna ilość dobrze utrzymywanych sztuk doprowadzonych przy pewnym stopniu jednolitości typu dowodzi, że subwencye udzielane z funduszy państwowych i krajowych celem podniesienia hodowli w tej części kraju były wskazane i nie bezskuteczne.

W myśl powyższego sprawozdania Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

2. Sejm poleca Wydziałowi kraj., ażeby prowadził dalsze rokowania z c. k. rządem

celem wyjednania wydatnego zasiłku z funduszków państwowych na próbne szczepienie bydła tuberkuliną.

3. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1900 do wysokości 8000 koron na pokrycie kosztów komisji licencyjonujących w myśl §. 4 ustawy z dnia 20. lipca 1892 i wstawia tę kwotę do rub. XV. budżetu krajowego na rok 1900.

4. Sejm wstawia do rub. XV następujący wydatek:

Na utrzymanie dwóch instruktorów hodowli bydła, mianowicie jednego dla c. k. gal. towarzystwa gospodarskiego, drugiego dla c. k. towarzystwa rolniczego krakowskiego 8000 koron.

Zastępca przewodniczącego:

Stadnicki.

Sprawozdawca:

Schnell,